

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/75/2023
Identifikačné číslo spisu: 5819201779
Dátum vydania rozhodnutia: 29.02.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:5819201779.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W. B., narodeného XX. W. XXXX, K. XXX, zastúpeného advokátom Mgr. Igorom Paliderom, Zubrohlava, Klinec II 215/29, proti žalovanému I. I., narodenému XX. A.Á. XXXX, I. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Mgr. Jurajom Štorcelom, Bratislava, Lazaretská 3/A, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 5C/73/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. júna 2022 sp. zn. 6Co/31/2021 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. júna 2022 sp. zn. 6Co/31/2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Uznesenie Okresného súdu Námestovo z 10. novembra 2022 sp. zn. 5C/73/2019 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Námestovo (ďalej tiež „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. októbra 2020 sp. zn. 5C/73/2019 zastavil konanie v časti určenia vlastníctva žalobcu k pozemku E-KN parc. č. 774/2 - orná pôda o výmere 463 m², zapísanému na LV č. XXXX pre obec a k. ú. K., pôvodne zapísanému na LV č. XXX pre obec a k. ú. K. Určil, že žalobca je vlastníkom pozemkov nachádzajúcich sa v k. ú. K., zapísaných: A/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 1490 - orná pôda o výmere 899 m², pozemok registra E KN parc. č. 2812 - orná pôda o výmere 612 m², pozemok registra E KN parc. č. 2813/1 - orná pôda o výmere 2064 m², pozemok registra E KN parc. č. 2813/2 - orná pôda o výmere 54 m², pozemok registra E KN parc. č. 3862/2 - orná pôda o výmere 464 m², pozemok registra E KN parc. č. 4024 - trvalý trávny porast o výmere 226 m², pozemok registra E KN parc. č. 4228 - orná pôda o výmere 818 m², pozemok registra E KN parc. č. 4229 - trvalý trávny porast o výmere 715 m², pozemok registra E KN parc. č. 4318 - orná pôda o výmere 1597 m², pozemok registra E KN parc. č. 5589 - orná pôda o výmere 286 m², pozemok registra E KN parc. č. 5889 - trvalý trávny porast o výmere 1295 m², pozemok registra E KN parc. č. 6870 - orná pôda o výmere 256 m², všetky pozemky v podiele 1/1 úč., evidované pod B 1 na meno I. I., B/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 4246 - orná pôda o výmere 397 m², pozemok registra E KN parc. č. 6004/1 - trvalý trávny porast o výmere 1558 m², pozemok registra E KN parc. č. 6371/3 -

trvalý trávny porast o výmere 819 m², pozemok registra E KN parc. č. 6375/7 - trvalý trávny porast o výmere 565 m², pozemok registra E KN parc. č. 6375/8 - trvalý trávny porast o výmere 1132 m², pozemok registra E KN parc. č. 6375/9 - trvalý trávny porast o výmere 1131 m², pozemok registra E KN parc. č. 6375/10 - trvalý trávny porast o výmere 1130 m², pozemok registra E KN parc. č. 6375/11 - trvalý trávny porast o výmere 1130 m², všetky pozemky v podiele 50/150 úč., evidované pod B 8 na meno I. I., C/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 961/1 - orná pôda o výmere 333 m², pozemok registra E KN parc. č. 1201 - orná pôda o výmere 538 m², pozemok registra E KN parc. č. 1547 - trvalý trávny porast o výmere 511 m², pozemok registra E KN parc. č. 2699/2 - orná pôda o výmere 783 m², pozemok registra E KN parc. č. 2700 - orná pôda o výmere 1279 m², pozemok registra E KN parc. č. 4249 - trvalý trávny porast o výmere 323 m², pozemok registra E KN parc. č. 4250 - orná pôda o výmere 1152 m², pozemok registra E KN parc. č. 7914 - orná pôda o výmere 890 m², pozemok registra E KN parc. č. 7915 - trvalý trávny porast o výmere 668 m², pozemok registra E KN parc. č. 7916 - orná pôda o výmere 2896 m², všetky pozemky v podiele 18/96 úč., evidované pod B 9 na meno I. I., D/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 960/1 - orná pôda o výmere 880 m², pozemok registra E KN parc. č. 1548 - trvalý trávny porast o výmere 782 m², pozemok registra E KN parc. č. 1549 - orná pôda o výmere 1 144 m², pozemok registra E KN parc. č. 1599 - orná pôda o výmere 611 m², pozemok registra E KN parc. č. 1600 - orná pôda o výmere 351 m², pozemok registra E KN parc. č. 2696 - orná pôda o výmere 1555 m², pozemok registra E KN parc. č. 2697 - orná pôda o výmere 1008 m², pozemok registra E KN parc. č. 2698 - orná pôda o výmere 1481 m², pozemok registra E KN parc. č. 2699/1 - orná pôda o výmere 1061 m², pozemok registra E KN parc. č. 2699/3 - orná pôda o výmere 38 m², pozemok registra E KN parc. č. 4251 - orná pôda o výmere 1818 m², pozemok registra E KN parc. č. 6004/2 - trvalý trávny porast o výmere 3929 m², pozemok registra E KN parc. č. 7917 - orná pôda o výmere 3929 m², pozemok registra E KN parc. č. 7919/2 - trvalý trávny porast o výmere 99 m², všetky v podiele 3/4 úč., evidované pod B 3 na meno I. I., E/ na LV č. XXX - pozemok registra E KN parc. č. 2685/1 - orná pôda o výmere 394 m², v podiele 25/75 úč., evidovaný pod B 11 na meno I. I., F/ na LV č. XXX - pozemok registra E KN parc. č. 2685/2 - orná pôda o výmere 372 m², v podiele 25/75 úč., evidovaný pod B 11 na meno I. I., G/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 6005 - trvalý trávny porast o výmere 878 m², pozemok registra E KN parc. č. 6371/4 - trvalý trávny porast o výmere 1627 m² v podiele 18/96 úč., evidované pod B 9 na meno I. I., H/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 6371/5 - trvalý trávny porast o výmere 1624 m², pozemok registra E KN parc. č. 6914 - trvalý trávny porast o výmere 272 m² v podiele 3/4 úč., evidované pod B 3 na meno I. I., CH/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 7925 - orná pôda o výmere 521 m², pozemok registra E KN parc. č. 7926 - orná pôda o výmere 5996 m², pozemok registra E KN parc. č. 7927 - orná pôda o výmere 839 m², všetky v podiele 50/150 úč., evidované pod B 8 na meno I. I. a I/ na LV č. XXXX - pozemok registra E KN parc. č. 7919/1 - trvalý trávny porast o výmere 3 m² v podiele 3/4 úč., evidovaný pod B 3 na meno I. I.. Žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 98 %.

1.2. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že darovacou zmluvou zo dňa 21. decembra 2018 žalobca ako darca žalovanému daroval tam uvedené nehnuteľnosti; vklad vlastníckeho práva žalovaného bol pod č. V 3519/2019 povolený dňa 24. januára 2019 Okresným úradom Námestovo, katastrálnym odborom. Žalobca považoval celú zmluvu s výnimkou pozemkov pôv. KN-E parc. č. 1550 - orná pôda o výmere 485 m² v 3/4 účasti pôvodne zapísanej na LV č. XXX a č. XXXX - orná pôda o výmere 581 m² v 50/150 účasti pôvodne zapísanej na LV č. XXXX, všetky pre obec a k. ú. K., ktorým v súčasnosti zodpovedajú novovytvorené KN-C parc. č. 715/6 - orná pôda o výmere 255 m², č. 715/8 - orná pôda o výmere 130 m² a č. 715/10 - orná pôda o výmere 194 m², za relatívne neplatnú tvrdiac, že žalovaný ho vedome uviedol do omylu. Žalobca sľúbil darovať žalovanému na výstavbu rodinného domu pozemky predstavujúce parcely KN-E č. 1550 a č. 1551 v k. ú. K. v časti S. A., v žiadnom prípade nemal záujem darom previesť na žalovaného ostatné parcely tvoriace predmet sporu. Podaním zo 04. septembra 2019 sa žalobca dovolal relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy z 21. decembra 2018 s výnimkou dvoch pôvodných parciel KN-E č. 1550 a č. 1551, teraz KN-C č. 715/6, 715/8 a 715/10. Žalovaný listom zo 16. septembra 2019 reagoval tak, že darovacia zmluva bola uzavretá v súlade s Občianskym zákonníkom a nedošlo k žiadnemu porušeniu zákonných ustanovení.

1.3. Súd prvej inštancie dospel po dokazovaní k záveru, že vôľou žalobcu bolo previesť na žalovaného darovacou zmluvou z 21. decembra 2018 len pozemky nachádzajúce sa v miestnej časti S. A., jeho

voľou nebolo previesť žalovanému ostatné pozemky uvedené v darovacej zmluve. Uviedol, že vo vzťahu k § 37 Občianskeho zákonníka nebola preukázaná bezprávná vyhrážka žalovaného vo vzťahu k žalobcovi, t. j. donútenie k uzavretiu darovacej zmluvy pod psychickým nátlakom, nebola teda zistená absencia slobody vôle. Podľa súdu prvej inštancie bola daná aj vážnosť (skutočnosť) vôle, pretože žalobca ako konajúci (voľu prejavujúci) chcel svojím prejavom vôle vyvolať právne následky, ktoré by inak v dôsledku jeho prejavu nenastali, i keď nie vo vzťahu ku všetkým nehnuteľnostiam tvoriacim predmet darovacej zmluvy. Vychádzajúc z uvedeného súd prvej inštancie ustálil, že právny úkon nie je absolútne neplatný podľa § 37 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“).

1.4. Svoj záver o relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy podľa § 49a OZ okresný súd odôvodnil tak, že žalovaný využil fyzické oslabenie žalobcu spôsobené pooperačným stavom, kedy zinicioval proces zavŕšenia darovania nad skutočnú a vážnu voľu žalobcu previesť na neho pozemky na stavbu rodinného domu v miestnej časti S. A. Žalobca si v čase uskutočnenia právneho úkonu mohol zabezpečiť objektívne informácie len prostredníctvom osôb jemu blízkych, čo bolo preukázané výpoveďami v konaní vypočutých svedkov. Oslabený fyzicky stav žalobcu, utlmovanými predpísanými liekmi, vyžadoval denný, hoc nie intenzívny dohľad blízkych príbuzných. Žalobca si len tak mohol preveriť prostredníctvom verejne dostupných informácií (katasterportal, resp. geoportal.sk - zbgis), ktoré konkrétne nehnuteľnosti sú predmetom darovacej zmluvy, a teda aj skutočnosť, že žalovaný do textu darovacej zmluvy zahrnul aj nehnuteľnosti, vlastníctvo ku ktorým žalobca bezodplatne nechcel a nemal voľu na žalovaného previesť. Ani následné doručenie rozhodnutia o povolení vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam dňa 31. januára 2019 nezvrátilo záver, že žalobca urobil právny úkon v omyle, pretože vychádzal zo skutočnosti, ktorá bola pre jeho uskutočnenie rozhodujúca (ubezpečenia žalovaného) a zároveň existovali objektívne okolnosti (oslabené zdravie žalobcu odkázaného na pomoc jemu blízkych osôb, v dôsledku čoho si nemohol sám zabezpečiť objektívne informácie o predmete daru), ktorým možno pričítať mylnú mienku na strane žalobcu. S prihliadnutím na uvedené súd prvej inštancie ustálil, že darovacia zmluva uzatvorená medzi sporovými stranami dňa 21. decembra 2018 je v napadnutej časti relatívne neplatná podľa § 49a OZ a žalobca sa relatívnej neplatnosti dovolal listom zo 04. septembra 2019, na základe čoho žalobe v časti vyhovel a určil, že žalobca je (spolu)vlastníkom nehnuteľností špecifikovaných vo výroku II. rozsudku. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) je daný, keďže vyhovením žalobe sa dosiahne zmena zápisu vlastníctva v prospech žalobcu.

1.5. Konanie v časti určenia vlastníckeho práva k pozemku KN-E č. 774/2, orná pôda o výmere 463 m², zapísanom na LV č. XXXX pre obec a k. ú. K. súd prvej inštancie podľa § 145 ods. 2 CSP s prihliadnutím na čiastočné späťvzatie žaloby žalobcom zastavil.

1.6. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 256 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP a žalobcovi ako úspešnej sporovej strane v časti žaloby, ktorej výrokom II. rozsudku vyhovel a zároveň ako sporovej strane, ktorá zaviniла zastavenie konania v časti žaloby špecifikovanej výrokom I. rozsudku zastavil, priznal voči žalovanému nárok na ich náhradu v rozsahu 98 %, ku ktorému dospel na základe rozdielu medzi úspechom sporových strán.

2.1. Krajský súd v Žiline ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 29. júna 2022 sp. zn. 6Co/31/2021 rozhodol, že: I. rozsudok Okresného súdu Námestovo č. k. 5C/73/2019-131 zo dňa 13. októbra 2020 vo výroku II. mení nasledovne: Žalobu vo zvyšnej časti zamietá. II. Žalovaný má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie v rozsahu 100 %. III. Žalovaný má proti žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. IV. Rozsudok Okresného súdu Námestovo č. k. 5C/73/2019-131 zo dňa 13. októbra 2020 vo výroku I. zostáva nedotknutý.

2.2. Odvolací súd v dôvodoch rozsudku uviedol, že žalovaný v odvolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie, a to nenaplnenie predpokladov relatívnej neplatnosti časti darovacej zmluvy. Po zhrnutí teoretických východísk vzťahujúcich sa na omyl ako právny inštitút odvolací súd skonštatoval, že podľa súdu prvej inštancie išlo u žalobcu o omyl v predmete, na ktorý sa právny úkon (darovacia zmluva) vzťahoval. Omyl v predmete právneho úkonu sa môže týkať buď identity (totožnosti) predmetu alebo jeho vlastností a má význam v tom, že konajúca osoba so zreteľom na povahu právneho úkonu by právny úkon neurobila, keby o omyle vedela. Ustanovenie § 49a OZ však nemožno vykladať tak, že osoba, ktorá sa omylu dovoláva, je zbavená povinnosti podľa okolností

konkrétneho prípadu sama si zabezpečiť zodpovedajúcu mieru objektívnych informácií o okolnostiach, resp. skutočnostiach, ktoré má za rozhodujúce pre uskutočnenie zamýšľaného právneho úkonu. Zanedbanie tejto požiadavky je spôsobilé spochybniť možnosť účinne sa podľa § 49a OZ dovolať týmto správaním ovplyvneného omylu. V takomto prípade je potrebné zvážiť, či ide o omyl ospravedlniteľný. O ospravedlniteľný omyl konajúcej osoby týkajúci sa skutkových okolností (error facti) nejde, ak bol omyl konajúcej osoby zavinený jej nedbanlivosťou pri využití možnosti overiť si skutočnosti rozhodné pre uskutočnenie zamýšľaného právneho úkonu. Nemožno akceptovať, aby sa bolo možné účinne dovolať neplatnosti pre omyl podľa § 49a OZ v situácii, keď by omylu sa dovolávajúca osoba zanedbala pre ňu objektívne existujúcu možnosť presvedčiť sa o pravom stave veci a bez príčiny sa vo svojom úsudku nechala mylne ovplyvniť prípadnými dojmami, náznakmi riešenia resp. hypotézami o vlastnostiach predmetu zamýšľaného právneho úkonu (napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/192/2008).

2.3. Vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie mal odvolací súd za to, že u žalobcu nešlo o ospravedlniteľný omyl, ktorého by sa mal právo v zmysle § 40a OZ dovolávať ako dôvodu relatívnej neplatnosti časti darovacej zmluvy. Z vykonaného dokazovania nevyšlo najavo, že by žalobca nemal spôsobilosť na právne úkony, resp. že by urobil sporný právny úkon v duševnej poruche, ktorá ho na tento právny úkon robila neschopnou. Preto (a zjavne z toho vychádzal aj súd prvej inštancie) bolo potrebné vychádzať z toho, že žalobca sporný právny úkon urobil v stave spôsobilom na jeho uzavretie (v opačnom prípade by súd prvej inštancie konštatoval neplatnosť darovacej zmluvy podľa § 38 OZ). Z obsahu darovacej zmluvy (čl. I. až III.) vyplýva predmet prevodu vlastnickeho práva darovaním, teda presné označenie všetkých prevádzaných pozemkov aj výška spoluvlastníckych podielov. Zo zmluvy vyplýva, že išlo o desiatky parciel s celkovou výmerou počítanou na veľkosť prevádzaných spoluvlastníckych podielov cca 3 hektáre (30.000 m²; len pozemky evidované na LV č. XXX, k. ú. K., ktorých mal byť žalobca výlučným vlastníkom mali celkovú výmeru 9.749 m²). Už len z týchto údajov muselo byť každej osobe v postavení darcu (teda aj žalobcovi) objektívne bez najmenších problémov rozpoznateľné, čo je predmetom darovania a že nejde len o prevod pozemku/pozemkov vhodných pre výstavbu rodinného domu, ale že ide o prevod väčšieho množstva pozemkov so značnou výmerou presahujúcou výmeru bežne využívanú pre stavbu rodinného domu. Na takéto rozpoznanie obsahu právneho úkonu žalobca nepotreboval pomoc iných osôb, ktoré mu mali zabezpečiť objektívne verejne dostupné informácie o predmete prevodu, napr. z katastra nehnuteľností. Navyše možno predpokladať, že žalobca ako vlastník predmetu darovania mal mať vedomosť o svojom vlastníctve a jeho rozsahu. Nedbanlivosť, nedôslednosť alebo neopatrnosť žalobcu, či jeho slepú dôveru k obsahu písomného právneho úkonu nemožno stotožňovať s ospravedlniteľným omylom pri urobení právneho úkonu (prejavu vôle uzavrieť darovaciu zmluvu s uvedeným predmetom darovania) zachyteného písomne. Žalobca mal objektívnu možnosť oboznámiť sa s obsahom ním podpísanej zmluvy a z tohto obsahu potom bez najmenších pochybností zistiť, čo je predmetom darovacej zmluvy.

2.4. Odvolací súd dospel k záveru o dôvodnosti odvolania pokiaľ ide o odvoláciu námietku nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie a pre nadbytočnosť sa už nezoberal opodstatnenosťou ďalších žalovaných uvedených odvolacích námietok (dôvodov). Hoci súd prvej inštancie použil správnu právnu normu, túto nesprávne aplikoval a nesprávne dospel k záveru o relatívnej neplatnosti časti darovacej zmluvy podľa § 49a OZ. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku II. podľa § 388 CSP zmenil tak, že žalobu vo zvyšnej časti zamietol. V zmysle § 396 ods. 2 CSP zároveň rozhodol o náhrade trov prvoinštančného konania tak, že žalovaný má proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie v rozsahu 100 %. Vychádzal z § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 256 ods. 1 CSP a skutočnosti, že žalobca procesne zaviniel zastavenie konania v časti o určenie jeho vlastníctva k pozemku KN-E parc. č. 774/2 tým, že žalobu vzal v tejto časti späť, a súčasne bol vo zvyšku sporu plne úspešnou stranou sporu žalovaný. V odvolaní nenapadnutom výroku I. zostal rozsudok súdu prvej inštancie rozhodnutím odvolacieho súdu nedotknutý.

2.5. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP, keďže žalovaný bol v odvolacom konaní plne úspešný.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie tvrdiac existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP a označiac aj § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP. Odvolaciemu súdu vytkol nedostatok riadneho odôvodnenia, nepreskúmatelnosť a prekvapivosť rozsudku, reštriktívny výklad §

49a OZ s uplatnením teórie o neospravedlniteľnosti omylu žalobcu pri uzavieraní darovacej zmluvy, vady v procese dokazovania.

4. Žalovaný sa vo vyjadrení k dovolaniu s napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu v celom rozsahu stotožnil považujúc ho za právne aj vecne správny. Uviedol, že z dovolania nevyplýva porušenie akýchkoľvek kogentných procesných ustanovení odvolacím súdom. Prípustnosť dovolania nezakladá len samotný fakt, že odvolací súd považoval právne posúdenie veci súdom prvej inštancie za nesprávne, pričom svoje zmeňujúce rozhodnutie náležite odôvodnil, vysporiadal sa s otázkou ťažkého osobného postavenia žalobcu aj so svedeckými výpoveďami. Za účelové označil, pokiaľ sa žalobca stavia do pozície osoby hendikepovanej zdravotným stavom aj osobnými pomermi. Pokiaľ bol žalobca v rozhodnom období svojprávny, vedel, že sa spolieha na pomoc jemu blízkych osôb, ktorým dôveroval (podľa svedectiev osôb iných než žalovaný), nič mu nebránilo, aby žalovanému povedal, že sa chce najskôr oboznámiť s obsahom zmluvy (osobne alebo prostredníctvom jemu blízkych osôb) a až potom pristúpiť k jej podpisu. Nebolo zistené žiadne nátlakové konanie žalovaného voči žalobcovi. Žiaden zo svedkov nemá absolútnu vedomosť o obsahu všetkých dohôd medzi stranami sporu, ktoré predchádzali uzatvoreniu darovacej zmluvy, a teda nemôže vylúčiť, že sa dohodli aj na prevode vlastníckeho práva k pozemkom nad rámec dvoch pozemkov v časti S. A.. Žalovaný poukázal aj na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*. Na jednej strane žalobca tvrdil, že bol uvedený do omylu a žalovaný mal konať v rozpore s dobrými mravmi (údajné zneužitie hendikepu žalobcu, žalovaným údajne vyvolaná časová tieseň a zosnovanie celkovej schémy darovania, čo ale nebolo preukázané), na druhej strane žalobca deklaroval vlastný nezáujem o záležitosti, ktoré podpisoval a následky s tým spojené. Vzhľadom na uvedené je potrebné zaoberať sa aj otázkou, či žalobca postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a opatrnosti práve v súlade s citovanou zásadou, ktorá predpokladá, že každý zodpovedá za náležitú mieru predvídavosti a opatrnosti pri vzniku právneho vzťahu, ako aj pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP označil žalovaný za neprípustné pre neoznačenie relevantnej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu aj pre to, že žalovaný nesprávne právne posúdenie ani len neverbalizoval. Žalovaný navrhol prisúdenie náhrady trov konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod [§ 420 písm. f) CSP] zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia niektorej z väd uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. zmätočnosť rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá bez ďalšieho aj jeho dôvodnosť.

6. Pokiaľ žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) namietal nedostatok riadneho odôvodnenia a nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, žiada sa uviesť, že právo na riadne odôvodnenie rozsudku je súčasťou práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Kraska c/a Švajčiarsko*). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c.

Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko).

7.1. Podľa § 191 ods. 1 CSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

7.2. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok). Súd v civilnom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi strán sporu na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), a nie strán sporu.

7.3. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

7.4. Skutkovými zisteniami, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, sa rozumie taký výsledok hodnotenia dôkazov súdom, ktorý nezodpovedá postupu vyplývajúcemu z ustanovenia § 191 ods. 1 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd hodnotí dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pričom prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany. Nesprávne hodnotenie dôkazov by bolo možné vytknúť súdu v prípade, ak by zobral do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán nevyplynuli, alebo inak nevyšli v konaní najavo, prípadne, že by si nepovšimol rozhodné skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo vyšli v konaní najavo, prípadne preto, že pri hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán alebo vyšli najavo inak z hľadiska ich závažnosti, zákonnosti, pravdivosti alebo vierohodnosti je logický rozpor, alebo ak hodnotenie dôkazov odporuje hore označenému zákonnému ustanoveniu.

8. Dovolací súd pripomína, že dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov atď.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

9. Nosnou časťou dovolania žalobcu bola výtka, že sa odvolací súd „vôbec nezaoberal obsahom jednotlivých svedeckých výpovedí ako aj vyhodnotením otázky ich pravdivosti a dôležitosti pre vydané rozhodnutie súdu prvej inštancie“ a zaoberal sa „izolovane od ostatných vykonaných dôkazov len otázkou, či môže ísť o ospravedlniteľný, či neospravedlniteľný omyl konajúcej osoby pri podpísaní kúpnej zmluvy, avšak toto nevyhodnotil v kontexte všetkých vykonaných dôkazov a úpravy § 191 CSP a čl. 15 základných princípov CSP“. Dovolateľ argumentoval, že odvolací súd sa uspokojil s tým, že žalobca disponoval v čase darovania plnou spôsobilosťou na právne úkony opomenúc zdravotný stav vyžadujúci podávanie liekov a pomoc, ktorá mu v tom čase (po operácii srdca) bola poskytovaná príbuznými aj to, že žalovaný sám, resp. v súčinnosti s inými osobami a bez akejkoľvek súčinnosti so

žalobcom vytvoril predmet darovacej zmluvy a zamedzil, aby si žalobca prevzal rozhodnutie o povolení vkladu a jednostranne vytýka žalobcovi nedbanlivosť pri uzavieraní darovacej zmluvy a jeho konanie hodnotí ako neospravedlniteľný omyl.

10. Dovolací súd z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu zistil, že tento zopakoval skutkové a právne zistenia súdu prvej inštancie (odseky 1. až 12., 21. odôvodnenia odvolacieho rozsudku), zhrnul obsah odvolania žalovaného, vyjadrenia žalobcu k odvolaniu a repliky (odseky 13. až 16.) a zaoberal sa vysvetlením omylu ako inštitútu práva (odseky 22. až 24.). S odkazom na skutkový stav zistený súdom prvej inštancie dospel k záveru, že v prípade žalobcu nešlo o tzv. ospravedlniteľný omyl, ktorého by sa mal žalobca právo dovolávať v zmysle § 40a OZ ako dôvodu relatívnej neplatnosti časti darovacej zmluvy. Bez povšimnutia nechal odvolaciu argumentáciu, hoci prednesenú žalovaným ako odvolateľom, týkajúcu sa procesných väd, ktorých sa mal dopustiť súd prvej inštancie, vrátane zjavne selektívneho a svojvoľného posudzovania svedeckých výpovedí vykonaných v konaní. Pritom aj dovolateľ (v odvolacom konaní v procesnom postavení protistrany odvolateľa) odkazoval vo vyjadrení k odvolaniu na svedecké výpovede a uviedol, že: „Zostavovať súpis majetku podľa vyjadrenia žalovaného pomáhal geodet U. D., ktorého odporučila p. Š., pričom uvedený svedok (U. D.) túto skutočnosť nepotvrdil“. Podľa názoru dovolacieho súdu ide o námietky, ktoré sú z hľadiska riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu tvoriaceho súčasť práva na spravodlivý proces relevantné a odvolací súd sa s procesom hodnotenia dôkazov mal v odôvodnení rozsudku náležite vysporiadať.

11. Na margo uvedeného dovolací súd poukazuje na to, že odvolací súd vo svojom rozsudku uviedol, že vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie výsluchom svedkov M. A., Š. D., A. Y., Z. D., A. A. Y., U. O. D., A. Š., I. O. Š. a zistil, že žalobca chcel žalovanému previesť pozemok pod rodinný dom, nikdy nebol pozerateľ, aký to má byť pozemok na mieste samom, žalovaný mu mal povedať, že ide o pozemok, ktorý sa nachádza v časti S. A., pri hnojisku. Súd prvej inštancie v 10. odseku odôvodnenia rozsudku doslova uviedol: „A jeho tvrdenia boli podporené aj výpoveďami v konaní vypočutých svedkov, a to nielen tých, ktorí boli vypočutí na návrh žalobcu, ale aj tých, ktorí boli vypočutí na návrh strany žalovaného. Svedok Š. D. potvrdil, že žalobca mu spomínal, že chce dať žalovanému pozemok pri hnojisku v S. A., lebo chce postaviť rodinný dom, nespomínal žiadne iné pozemky. Potvrdil tiež, že aj žalovaný mu spomínal, že bude chcieť pozemok v S. A. pri hnojisku, lebo chce postaviť rodinný dom. Žalobca mu nikdy neoznámil, že by chcel previesť na žalovaného veľké množstvo pozemkov. Svedok A. A. Y. potvrdil, že keď boli za žalobcom a opýtali sa ho, aké pozemky daroval žalovanému, oznámil im, že okrem tých pozemkov, na ktorých má postavený rodinný dom, na žalovaného neprevádzal. Keď mu oznámili, že daroval aj „iné - ostatné pozemky“ žalobca zostal v šoku. Obdobne vypovedal svedok M. A. (zhodne ako svedok Š. D. a A. A. Y.) o tom, že žalobca mal podpísať žalovanému pozemok za účelom výstavby rodinného domu pri hnojisku v S. A.. Vedel o tom, že žalovaný chce stavať dom v S. A. a pomáhalo sa mu vybavovať aj stavebné povolenie“. V odseku 11. odôvodnenia okresný súd pokračoval: „Napokon aj z výpovedí svedkov protistrany mal súd preukázané, že žalovaný mal byť žalobcom obdarovaný pozemkom, na ktorom si mal postaviť rodinný dom. Vyplyva to z výpovede svedka U. O. D., ktorý tvrdil, že žalovaný chcel stavať, hľadali sa parcely, na ktorých sa dalo stavať, a preto sa vytyčovali hranice parciel na troch miestach, pritom bolo vecou obdarovaného a darcu, čo sa stane predmetom zmluvy, t. j. ich vlastného uváženia. Svedecká výpoveď svedka Z. D. - starostu obce nepotvrdila tvrdenie žalovaného o tom, že by sa spoločne so žalobcom stretli na obecnom úrade pri identifikovaní pozemkov. Tento svedok potvrdil, že za ním bol žalovaný v čase, keď už bol vlastníkom pozemku, ktorý mu daroval žalobca za tým účelom, že sa rozhodol postaviť si rodinný dom, preto hľadali alternatívny pozemok, na ktorom sa dal postaviť. Ten sa našiel v miestnej časti S. A., kde boli vybudované inžinierske siete. Obdobne aj svedkyňa I. O. Š. potvrdila hľadanie vhodného pozemku pre žalovaného pod výstavbu rodinného domu, ktorý sa našiel v časti S. A., konkrétne uviedla, „že mala vedomosť, že žalovaný si chce vysporiadať stavebný pozemok a postaviť rodinný dom“. Vo vzťahu k ostatným pozemkom svedkyňa uviedla, že na úrade sa spísal zoznam parciel vhodných ako stavebný pozemok a bol to aj intravilán a extravilán, nevedela sa vyjadriť, ako sa vytvoril predmet darovacej zmluvy. Ani táto svedkyňa nepotvrdila tvrdenia žalovaného o tom, že vôľou žalobcu ako darcu malo byť bezodplatné darovanie „aj iných - ostatných pozemkov“ ako tých, ktoré mali byť prevedené pod stavbu

rodinného domu v miestnej časti zvanej „S. A.“. A napokon ani svedok A. Š. nepotvrdil tvrdenia žalovaného, k predmetu zmluvy sa nevedel vyjadriť, avšak potvrdil, že bol vodičom žalobcu a žalovaného za tým účelom, aby ich priviezol na matriku, kde došlo k overeniu podpisov - v Námestove“. V 12. odseku uviedol, že „Medzi tieto iné pozemky, tvoriace predmet daru, boli zahrnuté aj tzv. lesné pozemky, vo vzťahu ku ktorým žiaden svedok neuviedol (netvrdil) vôľu darcu previesť ich na žalovaného.“ Napriek tomu okresný súd uzavrel, že darovacia zmluva je v zmysle § 37 OZ platná, lebo „žalobca mal vôľu darovať pozemky žalovanému pod výstavbu jeho rodinného domu a chcel, aby na základe darovacej zmluvy nastali právne následky, t. j. aby sa žalovaný stal vlastníkom pozemkov (hoc nie v takom rozsahu)“, bola daná vážnosť (skutočnosť) vôle, pretože žalobca ako konajúci chcel vyvolať právne následky, ktoré by inak v dôsledku jeho prejavu nenastali a právny úkon darovania urobil aj slobodne.

12. Jednou z náležitostí právneho úkonu (definovaného v § 34 OZ) je v zmysle § 37 ods. 1 OZ vôľa smerujúca k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Vôľa konajúceho musí byť okrem iného daná, teda existujúca. Ak subjektu chýba vôľa, ide o právny úkon absolútne neplatný (non negotium). Súd prvej inštancie vyhodnotil vykonané dôkazy na jednej strane tak, že žalobca mal vôľu darovať žalovanému len pozemky pod stavbu rodinného domu, na druhej strane uvádza, že bola daná vážnosť vôle žalobcu, pretože chcel vyvolať právne následky spojené s darovaním (teda) aj iných pozemkov, neslúžiacich výstavbe rodinného domu a k právnomu úkonu darovania pristúpil slobodne. Odvolací súd sa k hodnoteniu svedeckých výpovedí vedúcemu k týmto záverom nevyjadril zaoberajúc sa len relatívnou neplatnosťou právneho úkonu darovania.

13. Ako obiter dictum dovolací súd uvádza, že sudy nižších inštancií pri hodnotení dôkazov z hľadiska existencie relatívnej neplatnosti právneho úkonu poukazovali na rozsudok dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/192/2008. Z jeho obsahu vyplýva, že predmetom posudzovania bola relatívna neplatnosť kúpnej zmluvy podľa § 49a Občianskeho zákonníka, pričom predávajúci žalobcovia mali byť kupujúcou žalovanou uvedenou do omylu o druhu prevádzaných (namiesto ostatnej plochy malo ísť o pozemky určené na výstavbu, čo by ovplyvnilo dohodu o výške kúpnej ceny). Dovolací súd uviedol, že omyl je pri právnom úkone rozhodujúci, resp. podstatný, ak sa týka právneho dôvodu alebo inej skutočnosti, ktorá bola pre uskutočnenie právneho úkonu podľa prejavenej vôle rozhodujúca. Omyl je podstatný, ak ho konajúca osoba urobila v omyle vychádzajúcom zo skutočnosti, ktorá je pre jeho uskutočnenie rozhodujúca (podstatná), a bez ktorej by k právnomu úkonu nedošlo, a ďalej osoba, ktorej bol právny úkon určený, tento omyl vyvolala alebo o ňom musela v čase právneho úkonu aspoň vedieť. Ustanovenie § 49a Občianskeho zákonníka však nemožno vykladať tak, že na jeho základe je osoba, ktorá sa omylu dovoľáva, zbavená povinnosti si sama, podľa okolností konkrétneho prípadu, zabezpečiť objektívne informácie o okolnostiach, ktoré považuje táto osoba za rozhodujúce pre uskutočnenie zamýšľaného právneho úkonu a bez príčiny sa vo svojom úsudku nechala mylne ovplyvniť prípadnými náznakmi riešenia zamýšľaného právneho úkonu. Predmetom posudzovania bola teda vlastnosť veci tvoriacej predmet právneho úkonu, nie predmet prevodu ako taký (počet prevádzaných pozemkov) ani schopnosť prevodcu rozpoznať obsah právneho úkonu a už vôbec nie otázka, či bola daná vôľa na prevod jedného alebo viacerých pozemkov.

14. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd svoj rozsudok v spojení s hodnotením dôkazov dostatočne neodôvodnil, čo predstavuje porušenie práva dovolateľa na spravodlivý proces. Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné aj dôvodné a potrebné je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Aj keď je existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie a dovolací súd nemá dôvod zaoberať sa prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, vzhľadom na označenie dovolania aj § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP, na obsah vyjadrenia žalovaného k dovolaniu a predovšetkým na zásadu hospodárnosti konania nad rámec udáva, že v zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho

súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolateľ nijakú otázku zásadného právneho významu (právnu otázku, nie otázku skutkovú), od vyriešenia ktorej malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu, uvedeným spôsobom nevymedzil.

16. Dovolací súd zrušil nielen rozsudok odvolacieho súdu, ale aj súvisiace uznesenie okresného súdu z 10. novembra 2022 sp. zn. 5C/73/2019, keďže obsahuje výrok (vyčísľujúci náhradu trov konania) závisiaci od rozhodnutia o napadnutom rozhodnutí. Dovolací súd je totiž podľa § 439 písm. a) CSP viazaný rozsahom dovolania okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý. Rozsah dovolania predstavujú napadnuté výroky rozhodnutia odvolacieho súdu (tu celý rozsudok odvolacieho súdu), dôvody dovolania sú námietky uvedené dovolateľom podľa ustanovení § 431 CSP a § 432 CSP. Civilný sporový poriadok ustanovuje výnimky zo zásady viazanosti dovolacieho súdu rozsahom podaného dovolania, kedy dovolací súd preskúmava napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. Jednou z takýchto výnimiek je tzv. závislý výrok. Výrokom závislým od rozhodnutia o napadnutom výroku je taký výrok, ktorého obsah je viazaný na iný výrok s tým, že sám osebe neobstojí, pokiaľ by tento iný výrok odpadol alebo bol zmenený. V prejednávanom spore obsah výroku uznesenia súdu prvej inštancie vyčísľujúci náhradu trov konania po zrušení celého rozsudku odvolacieho súdu sám osebe neobstojí, preto dovolací súd rozhodol o jeho zrušení.

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd nižšej inštancie je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok